

Έρευνα σε εκπαιδευτικούς σε θέματα σχετικά με την αξιολόγηση μαθητών

Δουκάκης Σπυρίδων Εκπ. Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος (Pierce College) Υπ. Διδάκτορας Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Αιγαίου	Χιονίδου - Μοσκοφόγλου Μαρία Επίκουρη Καθηγήτρια Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Αιγαίου	Ζυμπίδης Δημήτριος Σχ. Σύμβουλος Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Υπ. Διδάκτορας Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Αιγαίου
--	---	---

Εκτεταμένη περίληψη

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μία στροφή των εκπαιδευτικών αρχών και των εκπαιδευτικών όλων των βαθμίδων να πραγματοποιήσουν τη διδασκαλία με τρόπο σύγχρονο και στόχο την ουσιαστική μάθηση των μαθητών. Σύμφωνα με τους Cameron, Tate, Macnaughton & Politano, (1998), οι μαθητές μαθαίνουν όταν *«σκέπτονται, λύνουν προβλήματα, κατασκευάζουν, μετασχηματίζουν, ανακαλύπτουν, δημιουργούν, αναλύουν, κάνουν επιλογές, οργανώνουν, σχεδιάζουν, εξηγούν, συζητούν και επικοινωνούν, μοιράζονται, παρουσιάζουν, προβλέπουν, ερμηνεύουν, αξιολογούν, στοχάζονται, αναλαμβάνουν ευθύνες, αναζητούν, ρωτούν, καταγράφουν, κατακτούν νέα γνώση και επεκτείνουν τη γνώση»*. Όλα τα παραπάνω είναι χαρακτηριστικά που μπορούμε να αξιολογήσουμε στους μαθητές. Τα χαρακτηριστικά αυτά της μάθησης είναι καλό να αξιολογούνται, διότι όπως υποστηρίζουν οι Birenbaum (1996), Keeves (1994), Serafini (2001), η αξιολόγηση είναι εργαλείο που εμπλουτίζει τη διαδικασία διδασκαλίας και μάθησης.

Το τρέχον σχολικό έτος πραγματοποιήθηκε έρευνα και συντάχθηκε μελέτη για τις επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών σε θέματα αξιολόγησης μαθητών. Εκπονήθηκε πολυμεθοδική (ποιοτική και ποσοτική) έρευνα, καθώς αποτελεί μία σημαντική μέθοδο εξασφάλισης της εγκυρότητας και αξιοπιστίας της. Η ποιοτική έρευνα λειτούργησε ως διερευνητική μέθοδος προκειμένου να αυξήσουμε την κατανόησή μας για τις επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών σε θέματα αξιολόγησης μαθητών. Χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος ομάδας εστίασης (focus group) σε εκπαιδευτικούς, ώστε μέσω της άμεσης αλληλεπίδρασης, να εξασφαλισθεί πληρέστερη αρχική ποιοτική διερεύνηση των ερευνητικών ερωτημάτων (Ιωσηφίδης, 2003). Υιοθετήθηκε ως γενικό σχήμα αυτό της ανοικτής συζήτησης με παράλληλες ημι-δομημένες συνεντεύξεις. Οι συμμετέχοντες δεν ήταν ενημερωμένοι για το ερευνοούμενο αντικείμενο και έτσι ελαχιστοποιήθηκε η πιθανότητα να δώσουν προκατειλημμένες απαντήσεις, με αποτέλεσμα κατά τη διάρκεια της συνέντευξης οι ερωτώμενοι να ανατρέχουν στις δικές τους εμπειρίες και ερμηνευτικά σχήματα (Faulkner και συν. 1999; Nias, 1991; Ιωσηφίδης, 2003).

Στη συνέχεια με την ποσοτική έρευνα διερευνήθηκαν περαιτέρω τα ερωτήματα που προέκυψαν από την ποιοτική έρευνα. Στηριζόμενοι και στην ανασκόπηση της διεθνούς βιβλιογραφίας κατασκευάστηκε το ερωτηματολόγιο της ποσοτικής έρευνας. Για την ενίσχυση της εγκυρότητας του περιεχομένου του ερωτηματολογίου και αύξησης της αξιοπιστίας των αποτελεσμάτων (Tull και Hawkins, 1993), πραγματοποιήθηκε πιλοτική έρευνα σε είκοσι εκπαιδευτικούς. Το ερωτηματολόγιο που τελικά προέκυψε αποτελείται από είκοσι ερωτήσεις κλειστού τύπου και χωρίζεται σε πέντε τμήματα.

Δείγμα της ποσοτικής έρευνας αποτέλεσαν 260 εκπαιδευτικοί προσχολικής, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, από 7 περιφέρειες της Ελλάδας. Ειδικότερα, το δείγμα μας αποτελούσαν 171 γυναίκες (65,8%) και 89 άνδρες (34,2%), εκ των οποίων 16 ήταν εκπαιδευτικοί προσχολικής εκπαίδευσης, 126 ήταν εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας, 118 εκπαιδευτικοί δευτεροβάθμιας, εκ των οποίων 7 ήταν εκπαιδευτικοί επαγγελματικής εκπαίδευσης.

Στην παρούσα εισήγηση θα παρουσιασθούν τα αποτελέσματα της έρευνας που σχετίζονται: α) με τις διδακτικές πρακτικές των εκπαιδευτικών, β) με τις αντιλήψεις τους για το σκοπό της αξιολόγησης και γ) με τις πρακτικές και τις μεθόδους αξιολόγησης που χρησιμοποιούν. Τέλος, θα παρουσιασθούν τα αποτελέσματα από τη διερεύνηση των επιμορφωτικών αναγκών των εκπαιδευτικών σε θέματα που σχετίζονται με την αξιολόγηση των μαθητών.

Από τη στατιστική ανάλυση φάνηκε ότι:

- α) οι εκπαιδευτικοί κυρίως αξιολογούν με σκοπό τη μάθηση και δεν αξιολογούν απλώς τη μάθηση (Black & William, 1998).
- β) οι μέθοδοι αξιολόγησης που χρησιμοποιούν οι εκπαιδευτικοί εξαρτώνται από την εκπαιδευτική βαθμίδα που εργάζονται. Έτσι, στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση χρησιμοποιούν σε μεγάλο ή μικρό βαθμό προφορικές εξετάσεις με ερωτήσεις ανοιχτού τύπου, γραπτές εξετάσεις με ερωτήσεις κλειστού και ανοιχτού τύπου, γραπτές εξετάσεις με ερωτήσεις ανοιχτού τύπου, συστηματική παρατήρηση, αυτοαξιολόγηση μαθητή, συνθετικές δημιουργικές - διερευνητικές εργασίες (σχέδια εργασίας) και ημιδομημένο δυναμικό διάλογο μεταξύ των συμμετεχόντων στη μαθησιακή διαδικασία και λιγότερο προφορικές εξετάσεις με ερωτήσεις κλειστού τύπου, φάκελο εργασιών μαθητή (portfolios), γραπτές εξετάσεις με ερωτήσεις κλειστού τύπου και αξιολόγηση μαθητή από τους συμμαθητές του. Στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση χρησιμοποιούν σε μεγάλο ή μικρό βαθμό γραπτές εξετάσεις με ερωτήσεις κλειστού και ανοιχτού τύπου, προφορικές εξετάσεις με ερωτήσεις ανοιχτού τύπου, γραπτές εξετάσεις με ερωτήσεις κλειστού τύπου, γραπτές εξετάσεις με ερωτήσεις ανοιχτού τύπου, ημιδομημένο δυναμικό διάλογο μεταξύ των συμμετεχόντων στη μαθησιακή διαδικασία και λιγότερο προφορικές εξετάσεις με ερωτήσεις

κλειστού τύπου, συνθετικές δημιουργικές - διερευνητικές εργασίες (σχέδια εργασίας), συστηματική παρατήρηση, φάκελο εργασιών μαθητή (portfolios), αυτοαξιολόγηση μαθητή και αξιολόγηση μαθητή από τους συμμαθητές του.

γ) οι εκπαιδευτικοί επιθυμούν επιμόρφωση σε θέματα που σχετίζονται με την αξιολόγηση των μαθητών τους.

Από τα αποτελέσματα της έρευνας παρατηρούνται οι δύο λόγοι (discourses) που η Morgan (2000) υποστηρίζει ότι σχετίζονται με την αξιολόγηση των μαθητών. Έτσι, διακρίνεται από τη μία ο ψυχολογικός λόγος των εκπαιδευτικών (Psychological Discourses), που σχετίζεται με τη γνωσιακή στάση και την ανάπτυξη των μαθητών και από την άλλη ο λόγος για την αναθεώρηση του προγράμματος σπουδών (Π.Σ.) (Curriculum Reform Discourses). Ο λόγος για την αναθεώρηση του προγράμματος σπουδών διασπάται στην εφαρμογή του (Implementation) και στη βελτίωση του επιπέδου γνώσεων (Raising Standards) των μαθητών. Στην πρώτη διάστασή του, οι εκπαιδευτικοί έχουν τη δυνατότητα να απεμπλακούν από το ψυχολογικό λόγο τους και να δώσουν έμφαση στην εφαρμογή του Π.Σ. και της αξιολόγησης που το Π.Σ. προτείνει. Στη δεύτερη διάστασή του το Π.Σ. αντί να οδηγεί στο μετασχηματισμό της διαδικασίας μάθησης, στοχεύει στα αποτελέσματα, με στόχο, την επίτευξη υψηλών βαθμολογικών επιδόσεων των μαθητών.

Τέλος, από τα αποτελέσματα προκύπτει ότι οι εκπαιδευτικοί αναγνωρίζουν τη χρησιμότητα της επιμόρφωσης, και επιθυμούν να επιμορφωθούν σε θέματα αξιολόγησης των μαθητών τους, με σκοπό τον εμπλουτισμό της διαδικασίας διδασκαλίας και μάθησης.

Βιβλιογραφία

- Birenbaum, M., (1996). *Assessment 2000: Towards a pluralistic approach to assessment*. Στο M. Birenbaum and F. Dochy, *Alternatives in Assessment of achievements, learning processes and prior knowledge*. Boston: Kleuwer.
- Black, P. & William, D., (1998). *Inside the Black Box, Raising Standards Through Classroom Assessment*, London: Kings College.
- Cameron, C., Tate, B., Macnaughton, D., & Politano, C. (1998). *Recognition without Rewards*. Winnipeg, Man.: Peguis Publishers.
- Faulkner, D., Swann, J., Baker, S., Bird, M. και Carty, J. (1999). *Εξέλιξη του παιδιού στο κοινωνικό περιβάλλον: Εγχειρίδιο Μεθοδολογίας*. Μπφ. Ραυτοπούλου Α., Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα.

- Keeves, J. P. (1994). *Methods of assessment in schools*. In T. Huse`n, & T. N. Postlethwaite, International encyclopedia of education (pp. 362–370). Oxford/New York: Pergamon Press.
- Morgan, C., (2000). *Discourses of Assessment--Discourses of Mathematics*. Paper presented at the International Mathematics Education and Society Conference (2nd, Montechoro, Portugal, March 26-31, 2000).
- Nias, J. (1991). *Οι δάσκαλοι μιλούν: Ένας ενδοσκοπικός απολογισμός μιας μακροχρόνιας έρευνας*. Στο: M. Hammersley (Επιμ.), Εκπαιδευτική Έρευνα: Τρέχοντα θέματα (σελ. 183-199). Πάτρα, 1999: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Serafini F. (2000). Three Paradigms of Assessment: Measurement, Procedure, and Inquiry, *The Reading Teacher*, 54, 384 – 393.
- Tull, D.S., & Hawkins, D.I., (1993). *Marketing Research*, New York: McMillan.
- Ιωσηφίδης, Θ. (2003). *Ανάλυση Ποιοτικών Δεδομένων στις Κοινωνικές Επιστήμες*. Αθήνα. Εκδόσεις Κριτική.